

xenc. Guixeria. Guixoter. Guixoneta? Enguixar [segle xv]: «que d'aquí anant algun mercader de vi --- no gos --- vendre, ne boure ne despendre vi *enguixat*, ne *enguixar* vi algun, o metre *guix* en aquell», en un ban de Bna. del S. xv, *DBal.* (és sabut que avui encara posen «parrell», mena de guix, al vi del Penedès); «lo altar major és de escultura *enguixada*, menos la gran estàtua de Sant Agustí, Sacrari y graderia, que és tot dorat», «lo altar de la Mare de Déu del Roser, patrona de Espulgues, per haver-hi confraria, el que és *enguixat* tot, fora del nincho que --- és dorat», B. de Maldà (*Exc.*, 31, 94). *Enguixada; enguixament; enguixador; desenguixar; desenguixament.* A la Vall de Cardós la forma en *-zis-*: «Lo corral té el trebol *en̄zisát*», Estaon (1934).

De *ges. Gessa* 'guixera' («terreno de yeso» a Coll de Boí, Krüger, *VKR* ix, 8); a la Vall d'Aran on també el nostre mot és *gès*, hi ha al capdamunt el poble de *Gessa*, a la muntanya del qual hi ha realment guixeres (justament allí, però, avui s'ha introduït la forma *gix* del català comú). *Cesèra* es diu a l'Alta Ribagorça per a 'guixera' (Iscles, Perafita de Fades, 1957); a Gavàs (V. de Benasc) pren el sentit 'terrests estimbats' (que de fet són guixeres) (1965); més a l'E., però, *zisèra* (Oveix, Llarvén), 'pedrera de guix' en el Flamicell (Violant, *Enform.*, *BCEC* XLVII, 16). *Gessaire. Gessals.*

De *algeps: algepsar*, que anoto a quasi tot el P. Val. (Alcalà de Xivert, Vistabella, Vilafamés, Eslida, Serra de la Cald., V. de Gallinera etc.). *Algepsar* [fi S. xv, *DAG.*, *AlcM*]; Alfàs. *Algepsera* 'guixera'. *Algepseria*, arġ- (La Jana). *Algepsó* 'bocí de calçobre natural' («els *algepsóns* que queien a la cova ---», Catadau). *Algepsot.* De l'analogic *algep: algepiol* (*Altea, AlcM*).

CULTISMES: *Gipso-*; *gipsós.* *Gipseu;* *gipseal.* *Gip-sifer.*

1 *Gix* per al de paret o de fer rases a Farrera i a Vall Ferrera (Àreu i Tor), com a cosa més pròpia d'allà que no pas *zés* (1932-3), tot reconeixent que també es diu. Però ja no a Cardós ni Pallaresa avall. — 2 Rar un collectiu *l alġebá:* només a Vistabella, i allà i tot *l alġepsá* en un altre paratge del terme; el fet, però, que els guies d'allà no sabien de què venia aquell nom (1961) sembla indicar que aquella innovació en algun lloc havia estat antiga i avui la llengua ha reaccionat. — 3 Dozy, *Suppl.* I, 197a, entén «plâtre», però l'estructura d'aquest últim mot àrabic em fa pensar que és més aviat 'guixaire'; cosa secundària per al que ens interessa; de tota manera la forma d'Abenbeclariš deu ser un mossàrab (*algepsi(n)*) amb sufix romànic (cap de les dues trad. és compatible amb un pl. àrab), que revela la vida i arrelament mossàrab. — 4 Prolongació de la P de *GYPsum* és la forma asturiana i santanderina *yelso* (també d'algun punt de Castella segons G. de Diego), que es continua pels dialectes bascos *igeltsu* «yeso, plâtre» (ja en Oihenart, c. 1640, Mitxelena, *FonHiVca.*, 168), però és difícil i innecessari que hi hagi gaire relació veritable entre això i el val. *algeps*, àr. magr. *gābs*. — 5 Les glosses llatines no ens en-

senyen gaire en aquesta qüestió: quasi totes porten només *gypsum* o *gypsus*. El *gipsius* que porta la glossa III, 583.26 com a traducció d'un *plaustrum* (o sigui *plastrum*) ens mostra simplement una disfressa llatina d'un *geisso* romànic, antecedent de la coneguda evolució occitana *geis* amb cs de ps. —

6 Sembla que els crítics s'adonen d'aquesta deficiència sense voler-ho reconèixer francament. N'acceptava alguna cosa Moll, *GramHistCat.*, § 108: en una crítica epistolar vaig dir-li que no ho creia acceptable, i en *AlcM*, calla com si no hi hagués problema. Krüger, tampoc se n'accontenta i remet a una nota de Meyer en *ZFSL* XLIV, 3-4, com si aquest n'aclarís alguna cosa, però de fet no és així. Fa l'efecte com si Wartburg (*FEW* IV, 357b) pensés sobretot en el català, en dir que l'evolució fonètica de *GYPsum* és molt difícil d'interpretar, però passa a explicar detalls (en realitat fàcils d'explicar) de les formes gallo-romàniques i altres, i passa damunt el català com sobre brases: insinua que la nostra *g* oclusiva es degui a una influència basca o aràbiga: només això últim es pot pendre seriosament. — 7 El *FEW* dóna com a cosa entesa que en occità antic era *geis* amb *e* oberta: admissió gratuïta car el mot només surt antigament en dos textos en prosa; que avui hi hagi *gès* en algun parlar modern manca de valor per a la qüestió, car es tracta de diferenciacions recents. —

8 Que s'hagi donat excepcionalment algun cas de dissimilació *ž-ž > g-ž* potser no hem de negar-ho del tot (cf. *GUIXA?*) De tota manera em sembla que els més sostenibles s'expliquen per naturals contaminacions. Hi ha un indret dit *Els Guinjols* prop de la Selva de Dalt: ve de *Ginjols?* No tinc cap prova que hi hagi ginjolers o que altrament això estigui fundat, però fins si ho estigués observem que és ben natural que per influència del parònim *guindoles*, designant una fruiteta comparable, alguns hagin dit *guinjol* per 'ginjol'. *Guixols* té certament relació amb el *Cypsela* d'Avienus, però estant tan poc documentat aquest, i essent desencaminat pensar en un autèntic hellenisme, en un lloc que no era colònia grega, hem de creure que el Periple massaliota hellenitzava aproximadament una base pre-romana una mica diferent, potser alguna cosa com *κΥΪΚ-ΣΕΛΟΣ*. Descartem sense vacillar que *Guissona* tingui etimologia connexa amb l'(A)ESO, -ON, o IESO de les fonts ibèriques (Schuchardt, *Iber. Dekl.*, 40) que són certament *Isona*: car la *-s-* d'*Isona* és sonora, i *Guissona* té d'incompatible amb això no solament la *Gui-* sinó també la *-ss-* sorda (ha de ser germànic). — 9 En el *PSW* IV, 86 hi ha *gis* en els Establiments de Baiona que potser també és com el català. — 10 *Guixer* (§ 4, *AlcM*) potser de *vaixell guixer* per transportar *guix*; cf., però, *GUSSI*.

GUIXA, mot comú amb l'oc. *geissa* id. (d'on el fr. manllevà *gesse*), d'origen obscur; si bé és versemblant que sigui pre-romà, amb una base *G(U)ESSĪA; però encara que hi ha alguns mots balto-eslaus i germànics bastant semblants que designen plantes alimen-